

## ปกิณกะกฎหมาย (Legal Miscellaneous)

### แง่มุมทางกฎหมายบางประการจากวงการเคป๊อป

#### Some Legal Aspects from K-POP Industry

สุวลักษณ์ ชันธุ์ปรีक्षा\*

อาจารย์ประจำสาขาวิชากฎหมายแพ่งและธุรกิจ

สำนักวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

Suwalak Khanpruksa

Lecturer in Civil and Business Law,

School of Law, Mae Fah Luang University

วันที่รับบทความ 22 กันยายน 2566; วันที่แก้ไขบทความ 18 ตุลาคม 2566; วันที่ตอบรับบทความ 21 ตุลาคม 2566

---

\* นิติศาสตรบัณฑิต สาขากฎหมายพาณิชย์และธุรกิจ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์; นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายเอกชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์; นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายเปรียบเทียบ มหาวิทยาลัยนาโกย่า ประเทศญี่ปุ่น; อยู่ในระหว่างเขียนวิทยานิพนธ์ในหลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขากฎหมายเปรียบเทียบ มหาวิทยาลัยนาโกย่า ประเทศญี่ปุ่น; อีเมลติดต่อ suwalak.kha@mfu.ac.th

## บทคัดย่อ

บทความเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแง่มุมทางกฎหมายบางประการจากสัญญาการเป็นศิลปินเคป๊อป ผู้เขียนแบ่งการนำเสนอประเด็นทางกฎหมายที่เกิดขึ้นออกเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ หนึ่ง ประเด็นทางกฎหมายเกี่ยวกับข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม ซึ่งประเด็นปัญหาหลักที่เป็นที่พูดถึงกันอย่างกว้างขวางในกลุ่มผู้ที่ติดตามวงการบันเทิงของสาธารณรัฐเกาหลีคือกรณี “สัญญาทาส” ที่มีข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมระหว่างศิลปินและบริษัทต้นสังกัดของศิลปิน โดยเฉพาะประเด็นปัญหาเรื่องระยะเวลาของสัญญา สอง ประเด็นทางกฎหมายเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล สาม ประเด็นเกี่ยวกับกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา ที่มีปัญหาสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในลิขสิทธิ์หรือเครื่องหมายการค้าในการใช้เพลงและชื่อวงเมื่อศิลปินไม่ต่อสัญญา และสี่ ประเด็นทางกฎหมายอื่น ๆ อาทิ ประเด็นการคว่ำบาตร หรือประเด็นค่าตอบแทนที่ไม่โปร่งใสและไม่เป็นธรรม เหตุผลที่ศิลปินยอมตกลงตามเงื่อนไขของต้นสังกัดจนทำให้เกิดประเด็นปัญหาทางกฎหมายต่าง ๆ เนื่องมาจาก ณ ขณะที่ทำสัญญาฉบับแรก ศิลปินอยู่ในสถานะที่มีอำนาจต่อรองน้อยกว่า มิฉะนั้น ก็อาจไม่ได้เซ็นสัญญาเปิดตัวเป็นศิลปิน ทั้งที่ได้ทุ่มเทเวลาเสียสละการใช้ชีวิตในช่วงวัยเรียนไปกับการเป็นเด็กฝึกหัดหลายปี เมื่อเวลาผ่านไปศิลปินค่อย ๆ กล้าส่งเสียงบอกเล่าถึงความไม่เป็นธรรมที่ตนต้องเผชิญ ข้อเท็จจริงที่เคยถูกปิดบังซุกไว้ใต้พรมจึงถูกเปิดเผยสู่สาธารณชน เป็นที่มาให้มีการเรียกร้องเพื่อคุ้มครองสิทธิของศิลปินเคป๊อปให้ได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม จนหลายประเด็นที่เคยเป็นปัญหาได้รับการแก้ไขให้ดีขึ้นแล้ว

**คำสำคัญ:** เคป๊อป; ซอฟต์ พาวเวอร์; สัญญาทาส; ข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม

## Abstract

This article intends to portray some legal aspects arising from K-POP artists' contracts with their agencies or music labels. The author categorizes real-happening legal issues into four main topics. The first extraordinarily legal problem involves unfair contract terms between K-POP idols and their establishments, which is a widespread controversial matter known among people who are interested in the Korean entertainment industry as a “slave contract.” One of these unfair contract terms, in particular, has an unnegotiable long-term duration. The second legal aspect emphasizes a violation of trainees' or artists' personal rights. Third, there is also an intellectual property rights' facet correlating with the exclusive rights of music copyrights and group name trademarks in case artists do not want to renew their contracts. Fourth, there are other drawbacks, such as a boycott, unfairness, and non-transparency of payment. The reason why artists agree to all rules, regulations, or contract terms is that when the artists sign their first contract to be K-POP idols, they are in inferior positions to their agencies, to the point that they have no choice but to comply with the deal. Otherwise, they will not be able to make a debut and end up wasting the years of trainee life they sacrificed during their adolescence. As time goes by, those untold truths or sweep-under-the-rug problems appear to the public by idols who are the victims themselves. The voices of those idols who reach unbearable situations awaken society to help them demand more proper and fair protections for K-POP artists. Since then, the unfair contract terms have gradually gotten better over time.

**Keywords:** K-POP; Soft Power; Slave Contract; Unfair Contract Terms

## 1. บทนำ

สาธารณรัฐเกาหลี (ประเทศเกาหลีใต้) คือหนึ่งในประเทศที่ตลาดเพลงเติบโตเร็วที่สุดในโลก ปัจจุบันสาธารณรัฐเกาหลีอยู่ใน 10 อันดับแรกของประเทศที่ตลาดเพลงมีขนาดใหญ่ที่สุดในโลก<sup>1</sup> โดยปี ค.ศ.2022 อยู่ในลำดับที่ 7<sup>2</sup> ปัจจัยสำคัญที่มีส่วนในความสำเร็จนี้เกิดจากการผลักดันอุตสาหกรรม “เคป็อป (K-POP)” ที่สามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศมากถึง 10,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐต่อปี (ราว 327,000 ล้านบาท)<sup>3</sup> สื่อบันเทิงเคป็อปนี้กำลังสร้างปรากฏการณ์ สร้างเม็ดเงินมหาศาล และได้รับความนิยมมากขึ้นเรื่อย ๆ ทั่วโลก วัฒนธรรมเคป็อปกลายเป็นหนึ่งใน **ซอฟต์ พาวเวอร์** (Soft Power) ที่นับเป็นการส่งออกวัฒนธรรมของสาธารณรัฐเกาหลีได้อย่างทรงพลัง คำว่า **ซอฟต์ พาวเวอร์** หรืออาจแปลเป็นภาษาไทยว่า **“อำนาจอ่อน”** หรือ **“อำนาจละมุน”** หมายถึง ความสามารถในการชักจูงใจ ทำให้ผู้อื่นมีความพึงพอใจหรือเต็มใจเปลี่ยนพฤติกรรม ยอมรับ หรือคล้อยตามสิ่งที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้อำนาจ โดยใช้กลไกหลักคือการสร้างความดึงดูดใจต่อผู้อื่น แตกต่างจากการใช้อำนาจแบบดั้งเดิม คือ อำนาจเชิงบังคับขู่เข็ญ (Hard Power) ที่มักเป็นการใช้อำนาจทางการทหารหรืออำนาจทางเศรษฐกิจคุกคามผู้อื่น<sup>4</sup> การส่งออกวัฒนธรรมแบบบันเทิงหรือวัฒนธรรมเคป็อปอันเป็น **ซอฟต์ พาวเวอร์** สร้างความโดดเด่นให้สาธารณรัฐเกาหลีในเวทีโลกได้อย่างเป็นรูปธรรม อาทิ ในปี ค.ศ.2020 ภาพยนตร์เรื่อง “Parasite” เป็นภาพยนตร์ต่างประเทศเรื่องแรกที่ชนะ “รางวัลภาพยนตร์ยอดเยี่ยมแห่งปี” อันเป็นรางวัลที่ใหญ่ที่สุดในเวทีออสการ์ หรือนับตั้งแต่ ค.ศ.2020 เป็นต้นมา วง “บีทีเอส” (BTS) กลุ่มศิลปินชายแห่งสาธารณรัฐเกาหลี สามารถพาเพลงหลายเพลงขึ้นลำดับที่ 1 ในชาร์ตเพลง Billboard Hot

---

<sup>1</sup> มี 3 ประเทศในเอเชียที่อยู่ใน 10 อันดับแรก ได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น ในอันดับที่ 2 สาธารณรัฐประชาชนจีน ในอันดับที่ 5 และสาธารณรัฐเกาหลี ในอันดับที่ 7

<sup>2</sup> International Federation of the Phonographic Industry, **Global Music Report 2023** [Online], September 17, 2023. Source: <https://globalmusicreport.ifpi.org/>

<sup>3</sup> อนุธรรมพร ลายวิเศษกุล, **เบื้องหลังความเปล่งประกายของวงการ K-POP อันเต็มไปด้วยความจริงที่ยากจะยอมรับ** [ออนไลน์], 17 กันยายน 2566. แหล่งที่มา: <https://urbancreature.co/ugly-truth-of-kpop/>

<sup>4</sup> สุภาพิษฐ์ ธีระวัฒน์, **บทความร้อยเรื่องเมืองไทย: Soft Power (อำนาจละมุน)** [ออนไลน์], 17 กันยายน 2566. แหล่งที่มา: <https://library.parliament.go.th/th/radioscript/rr2565-may7>

100 อันเป็นชาร์ตจัดอันดับเพลงหลักของประเทศสหรัฐอเมริกาและเป็นชาร์ตจัดอันดับเพลงที่ทรงอิทธิพลที่สุดในโลก แม้ว่าเพลงเหล่านั้นบางเพลงจะร้องด้วยภาษาเกาหลีทั้งหมด ซึ่งก่อนหน้านี้วงบีทีเอส มีศิลปินเอเชียเพียงคนเดียวเท่านั้นที่สามารถพาเพลงขึ้นอันดับหนึ่งในชาร์ต Billboard Hot 100 ได้ แต่เหตุการณ์เกิดขึ้นเมื่อ ค.ศ. 1963 โดยศิลปินเดี่ยวชาวญี่ปุ่น

ความรู้เรื่องของอุตสาหกรรมเคป็อปและการขยายตัวของคลื่นกระแสเกาหลี (Korean Wave) ที่ค่อย ๆ แทรกซึมไปทั่วทุกมุมโลก จุดประกายความฝันให้กับผู้ที่อยากเป็นศิลปิน แต่หนทางในวงการนี้ไม่ง่ายและไม่แน่นอน ผู้ที่สามารถผ่านการคัดเลือกมาเป็น “เด็กฝึกหัด” (Trainee) ต้องใช้ชีวิตเป็นเด็กฝึกหัดในช่วงอายุที่กำลังอยู่ในวัยเรียน เริ่มตั้งแต่งัยประถมจนถึงวัยมัธยม ทำให้มีเด็กบางคนเลือกที่จะหยุดเรียนเพื่อมาทุ่มเทเพื่อให้ได้รับคัดเลือกเป็นศิลปินให้ได้ โดยที่ก็ไม่อาจทราบได้ว่าตนเองจะผ่านการฝึกฝนที่หนักหน่วง ผ่านการประเมินความสามารถรายเดือนที่เข้มงวด จนได้รับเลือกให้เป็นศิลปินหรือไม่ และต้องใช้เวลาฝึกนานเท่าใด กระบวนการระหว่างการเป็นเด็กฝึกหัดที่ยาวนานหลายปีใช้เงินเดือนเป็นจำนวนมาก วายจี เอนเตอร์เทนเมนต์ (YG Entertainment) บริษัทต้นสังกัดของวง “แบล็กpink” (BLACKPINK) เคยเปิดเผยข้อมูลว่า เด็กฝึกหัดในระดับที่เก่งที่สุด 1 คน มีค่าใช้จ่ายประมาณ 100,000,000 วอน ต่อคนต่อปี (ประมาณ 3 ล้านบาท) เป็นค่าใช้จ่ายสำหรับการเรียนร้องเพลง เรียนเต้น เรียนการแสดง เรียนภาษาต่างประเทศ ค่าอาหาร ค่าที่พัก หรือค่าเดินทาง ฯลฯ ในกรณีของวายจี เงินส่วนนี้บริษัทนับว่าเป็นการลงทุนโดยที่เด็กฝึกหัดระดับที่เก่งที่สุด (Team A) ไม่ต้องจ่ายเงินเลย แต่ค่าใช้จ่ายระหว่างฝึกหัดนี้ บริษัทอื่น ๆ โดยเฉพาะบริษัทขนาดเล็ก นับเป็นต้นทุนที่บริษัทต้นสังกัดของศิลปินต้องแบกรับและมักเรียกคืนจากรายได้ของศิลปินเมื่อเด็กฝึกหัดได้เปิดตัวเป็นศิลปินแล้ว ทำให้ศิลปินที่เพิ่งเปิดตัวใหม่จะยังไม่ได้รับค่าตอบแทนจากการทำงานในปีแรก ๆ เนื่องจากต้องนำไปหักกลบลบหนี้กับค่าใช้จ่ายระหว่างที่เป็นเด็กฝึกหัดนำไปสู่ข้อสัญญาห้ามยกเลิกสัญญาการเป็นศิลปินภายในกำหนดระยะเวลาหนึ่งตามที่บริษัทต้นสังกัดกำหนดไว้นับจากที่ได้เปิดตัวเป็นศิลปิน ในบทความนี้ ผู้เขียนจะนำเสนอแง่มุมทางกฎหมายบางประการที่เกิดขึ้นจริงในวงการเคป็อป อันเป็นที่มาให้มีประเด็นการปรับระยะเวลาของสัญญาฉบับแรกในการเปิดตัวเป็นศิลปินให้เหมาะสมเป็นธรรม ปัญหาสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในลิขสิทธิ์หรือเครื่องหมายการค้า ปัญหาข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมอื่น ๆ รวมถึงประเด็นการออกกฎหมายเพื่อคุ้มครองศิลปิน โดยผู้เขียนได้แบ่งประเด็นทางกฎหมายที่เกิดขึ้นออกเป็น 4 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ ประเด็นทางกฎหมายเกี่ยวกับข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม ประเด็นทางกฎหมาย

เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ประเด็นเกี่ยวกับกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา และประเด็นทางกฎหมายอื่น ๆ ดังนี้

### 1) ประเด็นทางกฎหมายเกี่ยวกับข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม

เมื่อเด็กฝึกหัดผ่านการคัดเลือกได้เปิดตัวเป็นศิลปิน การเซ็นสัญญาเป็นศิลปินฉบับแรก จะมีข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมหลายข้อที่เป็นที่โจษจันถึงขั้นที่กลุ่มคนที่ชื่นชอบดนตรีเค็บบีบในต่างประเทศเรียกสัญญานี้ว่า “สัญญาทาส” ข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมหลัก ๆ ที่พบในบริษัทต้นสังกัดส่วนมาก อาทิ ระยะเวลาของสัญญาที่ยาวนานเกินสมควร การแบ่งรายได้ที่ไม่เป็นธรรม เนื่องจากบริษัทต้นสังกัดมีส่วนแบ่งรายได้มากกว่าศิลปินมากจนเกินส่วน สวนทางกับการที่ศิลปินต้องทำงานหนักเกินไปจนกระทบร่างกายและจิตใจ บางกรณีค่ายเพลงอาจได้ส่วนแบ่งมากถึง 90 เปอร์เซ็นต์ของกำไรทั้งหมดจากยอดขายอัลบั้มหรือการแสดงคอนเสิร์ต ขณะที่ศิลปินได้ค่าตอบแทนเพียงแค่ 10 เปอร์เซ็นต์จากเงินส่วนนี้เท่านั้น เป็น 10 เปอร์เซ็นต์ที่ต้องนำมาแบ่งด้วยการหารจำนวนสมาชิกในวงอีกต่อหนึ่ง นอกจากนี้ยังมีประเด็นการมีข้อสัญญาหรือกฎระเบียบที่จำกัดสิทธิส่วนบุคคล เช่น การห้ามมีแฟน การห้ามใช้โทรศัพท์มือถือ หรือการบังคับให้ลดน้ำหนักโดยการจำกัดปริมาณอาหารในแต่ละวัน เป็นต้น รวมไปถึงการที่บริษัทต้นสังกัดนำชื่อของศิลปินไปจดลิขสิทธิ์หรือเครื่องหมายการค้า ทำให้ศิลปินเสียโอกาสที่จะทำรายได้จากชื่อของตนเอง และอาจเป็นการจำกัดโอกาสการประกอบธุรกิจของศิลปินในอนาคต กรณีข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมที่โด่งดังจนเป็นกรณีศึกษา และเป็นจุดเปลี่ยนที่สร้างแรงกระเพื่อมให้มีการแก้ไขข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม เป็นข้อพิพาทเกี่ยวกับ “สัญญาทาส” ซึ่งเป็นกรณีแรก ๆ ที่ถูกเปิดเผยให้สาธารณชนได้รับรู้ เหตุการณ์เกิดขึ้นเมื่อปี ค.ศ.2008 สมาชิก 3 คน จากทั้งหมด 5 คน ของวง “ทงบังชินกิ” (Dongbangsin-gi) กลุ่มศิลปินชายที่ได้รับความนิยมสูงสุดในสาธารณรัฐเกาหลีในขณะนั้น ได้ฟ้องร้องต้นสังกัดของตนเอง บริษัทเอสเอ็ม เอ็นเตอร์เทนเมนต์ (SM Entertainment) บริษัทซึ่งเป็น 1 ใน 3 ค่ายเพลงยักษ์ใหญ่ของสาธารณรัฐเกาหลี หรือที่สื่อในสาธารณรัฐเกาหลีขนานนามกันว่าบริษัท “Big 3” เป็นการฟ้องร้องเพื่อแก้ไขสัญญาด้วยเหตุผลว่าเงื่อนไขของสัญญาไม่เป็นธรรมเพราะมีการเซ็นสัญญาเป็นระยะเวลายาวนานถึง 13 ปี โดยห้ามยกเลิกสัญญาก่อนกำหนด มิฉะนั้นศิลปินต้องจ่ายค่าปรับจำนวนมากเกินกว่าที่จะจ่ายได้ไหว สมาชิกทุกคนของวงทงบังชินกิต้องทำงานอย่างหนัก มีตารางงานที่แน่นและยุ่งตลอดทั้งปี ต้องเดินทางไปทำงานทั่วเอเชียโดยไม่มีช่วงเวลาให้ได้พักผ่อน ต้องขึ้นแสดง

คอนเสิร์ตแม้มีอาการบาดเจ็บ และมีการแบ่งรายได้ที่ไม่เป็นธรรม ไม่มีการชี้แจงรายละเอียดทางบัญชีให้ศิลปินรับทราบ การฟ้องร้องครั้งนั้นจบลงด้วยการประนีประนอมยอมความและมีการถอนฟ้อง ผลการเจรจาไกล่เกลี่ยที่ใช้เวลาถึง 3 ปี คือ ศิลปินทั้ง 3 คนได้ยกเลิกสัญญากับบริษัทเอสเอ็ม เอ็นเตอร์เทนเมนต์ และตกลงว่าจะไม่แทรกแซงกิจกรรมของกันและกัน หลังจากเกิดกรณีนี้ คณะกรรมการการค้าที่เป็นธรรมแห่งสาธารณรัฐเกาหลี (The Korea Fair Trade Commission: KFTC) ได้แจ้งเตือนไปยังบริษัทต้นสังกัดศิลปินในสาธารณรัฐเกาหลีทุกแห่งให้แก้ไขกำหนดระยะเวลาในสัญญาฉบับแรกให้เป็นธรรม จนเป็นที่มาให้รัฐบาลสาธารณรัฐเกาหลีออกกฎหมายกำหนดว่าสัญญาระหว่างศิลปินกับบริษัทต้นสังกัดจะต้องไม่เกิน 7 ปี นับจากวันที่ศิลปินได้เปิดตัวครั้งแรก (Debut)<sup>5</sup> ส่งผลให้ ณ ปัจจุบันระยะเวลาของการเซ็นสัญญาเป็นศิลปินฉบับแรกจะต้องมีกำหนดเวลาไม่เกิน 7 ปี ซึ่งแทบทุกบริษัทต่างก็กำหนดไว้ที่ 7 ปี และกำหนดระยะเวลาจะสั้นลงแล้วแต่จะตกลงกันในการต่อสัญญาฉบับถัดไป ส่วนใหญ่กำหนดระยะเวลาของสัญญาฉบับใหม่อยู่ที่ 1-3 ปี และมีศิลปินจำนวนมากเลือกที่จะไม่ต่อสัญญากับบริษัทต้นสังกัดเดิมหลังจากครบกำหนดเวลา 7 ปี ตามสัญญาฉบับแรก

เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ.2566 มีกรณีที่สมาชิกกลุ่มศิลปินชายวง “เอ็กโซ” (EXO) 3 คน ภายใต้สังกัดบริษัทเอสเอ็ม เอ็นเตอร์เทนเมนต์ ได้ส่งตัวแทนทนายความยื่นเรื่องเพื่อขอยุติสัญญาโดยอ้างประเด็นข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม ทนายความได้ยื่นหนังสือบอกกล่าวทวงถามพร้อมคำร้องที่ขอให้มีการเปิดเผยรายละเอียดเกี่ยวกับรายรับและรายจ่ายของทั้ง 3 ศิลปินในช่วงเดือนมีนาคมถึงเดือนพฤษภาคมที่ผ่านมา เนื่องจากทั้ง 3 คน เชื่อว่ามีความไม่โปร่งใสจึงขอให้ทางค่ายเพลงชี้แจงเกี่ยวกับการคำนวณรายรับรายจ่าย รวมทั้งประเด็นเกี่ยวกับสิทธิพื้นฐานของศิลปินในสังกัด<sup>6</sup> ทนายความเปิดเผยรายละเอียดถึงสาเหตุการยื่นฟ้องค่ายต้นสังกัดว่า ได้ส่งคำร้องไปที่ต้นสังกัดตั้งแต่วันที่ 21 มีนาคม พ.ศ.2566 เพื่อขอรายละเอียดค่าจ้าง แต่ก็

---

<sup>5</sup> ศิริภา นรินทร์, รอยยิ้มและคราบน้ำตา เมื่อ “สัญญาทาส” ควบคุมชีวิตศิลปิน K-Pop [ออนไลน์], 18 กันยายน 2566. แหล่งที่มา: <https://www.prachachat.net/d-life/news-603833>

<sup>6</sup> TNN ONLINE, ฟ้องฉีกสัญญา!! 'แบคยอน-ชิวหมิน-จิน EXO' ส่งทนายยื่นเรื่องต่อสังกัดป্লุกป็น [ออนไลน์], 18 กันยายน 2566. แหล่งที่มา: <https://www.tnnthailand.com/news/tr ueinside/147561/>

ไม่ได้รับการตอบสนอง แม้จะส่งไปแล้วถึง 7 ครั้งก็ตาม ต้นสังกัดกดขี่ศิลปินโดยการบังคับให้พวกเขาเซ็นสัญญาด้วยเงื่อนไขที่ไม่สมเหตุสมผล โดยใช้สถานะที่เหนือกว่าของบริษัทเพื่อควบคุมผ่านการพยายามบังคับให้ทั้ง 3 ต่อบัญญาซึ่งถ้านับตั้งแต่สัญญาฉบับแรกรวมเป็นเวลาถึง 17-18 ปี ทนายความอธิบายว่า หากศิลปินไม่สามารถออกอัลบั้มออกมาได้เท่ากับจำนวนที่ตั้งเอาไว้ บริษัทสามารถต่อบัญญาออกไปได้อีกเรื่อย ๆ อย่างไม่จำกัด จนกว่าศิลปินจะมีจำนวนอัลบั้มตามที่ระบุไว้ในสัญญา ทำให้ศิลปินบางคนถูกต่อบัญญาออกไปยาวนานกว่าเดิมจาก 6-7 ปี กลายเป็น 12-13 ปี จนเข้าข่ายเป็นสัญญาทาส และในระหว่างระยะเวลาที่ถูกต่อบัญญาออกไปเนื่องจากไม่สามารถปล่อยอัลบั้มออกมาได้เท่ากับจำนวนที่กำหนดไว้ในสัญญานี้ ศิลปินจะไม่ได้รับรายได้ใด ๆ เอสเอ็ม เอ็นเตอร์เทนเมนต์ ปฏิเสธข้อกล่าวหาด้วยการออกแถลงการณ์ฉบับแรกชี้แจงว่ามีการให้ข้อมูลที่เป็นเท็จ แต่เหตุการณ์จบลงด้วยการออกแถลงการณ์ฉบับที่สองว่าทางค่ายและศิลปินทั้ง 3 คน จะดำเนินกระบวนการอภิปรายร่วมกัน และแก้ไขข้อสัญญาร่วมกัน<sup>7</sup>

## 2) ประเด็นทางกฎหมายเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล

ผู้เขียนได้เกริ่นถึงประเด็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลไปแล้วว่าเป็นส่วนหนึ่งของข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมเนื่องจากการมีข้อสัญญาหรือกฎระเบียบที่จำกัดสิทธิส่วนบุคคลของเด็กฝึกหัดหรือศิลปิน เช่น การห้ามมีแฟน การห้ามใช้โทรศัพท์มือถือ หรือการบังคับให้ลดน้ำหนักโดยการจำกัดปริมาณอาหารในแต่ละวัน ฯลฯ กรณีตัวอย่างของการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลอย่างรุนแรงที่เกิดขึ้นจริงคือกรณีเกี่ยวกับสภาพและวัฒนธรรมการทำงานที่ไม่เหมาะสมจนกระทบสุขภาพร่างกายและจิตใจของศิลปิน ประเด็นเรื่องสภาพการทำงานที่โหดร้ายและหนักหนาเกินสมควรนั้น อดีตสมาชิกกลุ่มศิลปินหญิงวง “เครยอน ป๊อป” (Crayon Pop) ได้เปิดเผยประสบการณ์ส่วนตัวว่าค่ายต้นสังกัดให้ศิลปินทำงานหนักมากจนแทบไม่มีวันหยุด แม้ในวันที่ไม่มีงานก็ต้องฝึกซ้อมทุกวันเพื่อที่จะประสบความสำเร็จและนำเงินมาคืนทุนที่ค่ายได้ลงทุนไป เธอเปรียบเทียบการเป็นไอดอลก็เปรียบเสมือนการเล่นพนัน ต้องคอยลุ้นว่าอัลบั้มใหม่จะประสบความสำเร็จหรือไม่ แม้จะมีชื่อเสียงระดับหนึ่ง แต่หากปล่อยเพลงมาแล้วผลลัพธ์ไม่เป็น

---

<sup>7</sup> THE MATTER, ค่าย SM ประกาศจะแก้ปัญหา ‘สัญญาทาส’ ของ EXO-CBX โดยทั้ง 3 จะยังคงอยู่ EXO ต่อไป [ออนไลน์], 18 กันยายน 2566. แหล่งที่มา: <https://thematter.co/brief/206299/206299>

อย่างที่คาดไว้ก็มีแต่จะก่อหนี้เพิ่มขึ้น สุดท้ายเมื่อถึงจุดที่ไม่คุ้มทุนก็ต้องยุบวงและดิ้นหนีบริษัท ซึ่งตัวเองเป็นหนี้บริษัทต้นสังกัดถึง 500,000,000 วอน หรือประมาณ 12 ล้านบาท<sup>8</sup> เพื่อให้ได้ผลงานที่ดีและเพื่อให้มีภาพลักษณ์ที่สมบูรณ์แบบ เหล่าศิลปินไอดอลเกาหลีต่างต้องทำงานกันอย่างหนักจนแทบไม่มีเวลานอน ต้องใช้เวลาไปกับการฝึกร้องเพลง ฝึกเต้น เข้าห้องอัด ถ่ายแบบ ถ่ายรายการโทรทัศน์ ร่วมรายการวิทยุ ออกกำลังกาย ควบคุมอาหาร เรียนภาษาต่างประเทศ ทัวร์คอนเสิร์ต เดินทางไปทำงานต่างประเทศ พบปะแฟนเพลง และบางคนยังต้องไปโรงเรียน จนบางทีความเหนื่อยล้าทางร่างกายและจิตใจก็ชัดเจนจนสังเกตได้ และเหตุการณ์ที่ศิลปินเป็นลมกลางเวทีในระหว่างที่กำลังทำการแสดงก็มีให้เห็นอยู่บ่อยครั้ง ยกตัวอย่างเช่น สมาชิกวัย 19 ปี คนหนึ่งของกลุ่มศิลปินหญิงวงลูน่า (LOONA) เป็นลมบนเวทีในระหว่างที่กำลังทำการแสดงคอนเสิร์ตที่ประเทศเม็กซิโก เหตุการณ์นี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากตารางการทัวร์คอนเสิร์ตที่ต้องเดินทางไปหลายประเทศด้วยตารางงานที่แน่นจนเกินควร ทำให้ศิลปินเกิดความเหนื่อยล้าสะสม จนแฟนเพลงของวงลูน่าเรียกร้องให้บริษัทต้นสังกัดยกเลิกตารางทัวร์คอนเสิร์ตที่ยังเหลืออยู่ทั้งหมดเพื่อให้ศิลปินได้พักผ่อนอย่างเพียงพอ<sup>9</sup> เรื่องราวของกลุ่มศิลปินหญิงวงลูน่าจบลงด้วยการที่สมาชิกทุกคนจำนวน 12 คน พ้องร้องเพื่อขอยุติสัญญากับบริษัทต้นสังกัดเป็นรายบุคคล และทุกคนชนะคดี มีผลให้สัญญาสิ้นสุดลงในปี ค.ศ.2023 นี้

กรณีการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลนี้ มีตัวอย่างข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องซึ่งออกโดยคณะกรรมการการค้าที่เป็นธรรมแห่งสาธารณรัฐเกาหลี (The Korea Fair Trade Commission: KFTC) เพื่อคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลของเด็กหรือผู้เยาว์ โดยกำหนดการคุ้มครองเอาไว้ในมาตรา 18 แห่ง “สัญญามาตรฐานสำหรับศิลปินวัฒนธรรมประชานิยม

---

<sup>8</sup> ศรินภา นรินทร์, รอยยิ้มและคราบน้ำตา เมื่อ “สัญญาทาส” ควบคุมชีวิตศิลปิน K-Pop [ออนไลน์], 18 กันยายน 2566. แหล่งที่มา: <https://www.prachachat.net/d-life/news-603833>

<sup>9</sup> J. Peterson for Daily Mail Australia, K-pop idol FAINTS on stage amid grueling world tour in shock footage - as distraught fans claim the group are being 'overworked' [Online], 18 September 2023. Source: [https://www.dailymail.co.uk/tvshowbiz/article-11158555/K-pop-idol-FAINTS-stage-amid-gruelling-world-tour-shoc k-footage.html](https://www.dailymail.co.uk/tvshowbiz/article-11158555/K-pop-idol-FAINTS-stage-amid-gruelling-world-tour-shoc-k-footage.html)

(กรณี นักร้อง)” [Standard Exclusive Contract for Pop Culture Artists (singers-oriented)] มีสาระสำคัญ ความเป็นว่า<sup>10</sup>

“...(1) บริษัทผู้ดูแลศิลปินมีหน้าที่ต้องรับรองและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน รวมถึงสุขภาพร่างกายและจิตใจ สิทธิในการศึกษา สิทธิในการนอน สิทธิในการพักผ่อน และเสรีภาพในการเลือกของศิลปินที่เป็นเด็กหรือผู้เยาว์

(2) กรณีบุคคลผู้ที่จะทำสัญญาเป็นศิลปินเป็นเด็กหรือผู้เยาว์ บริษัทผู้ดูแลศิลปินมีหน้าที่ต้องตรวจสอบอายุของผู้ที่จะทำสัญญาเป็นศิลปิน ห้ามไม่ให้บริษัทผู้ดูแลศิลปินเรียกร้องให้ศิลปินที่เป็นเด็กหรือผู้เยาว์เปิดเผยเนื้อตัวร่างกายที่เข้าข่ายเป็นการอนาจารหรือ ชี้นำให้มีการแสดงออกจนเกินสมควรเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์หรือเพื่อเพิ่มความนิยม

(3) ห้ามไม่ให้บริษัทผู้ดูแลศิลปินเรียกร้องให้ศิลปินที่เป็นเด็กหรือผู้เยาว์ใช้แรงงาน ในกิจการศิลปะวัฒนธรรมประเพณีอันเหมาะสม...”

### 3) ประเด็นเกี่ยวกับกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา

ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาได้แก่ ประเด็นลิขสิทธิ์และเครื่องหมายการค้าของเพลง ชื่อวงของกลุ่มศิลปินชายหรือกลุ่มศิลปินหญิง โลโก้ หรือชื่อเรียกแฟนคลับของวง สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นลิขสิทธิ์หรือเครื่องหมายการค้าของบริษัทต้นสังกัดทั้งสิ้น เมื่อสมาชิกของกลุ่มศิลปินสิ้นสุดสัญญากับบริษัทก็จะไม่สามารถนำสิ่งเหล่านี้ไปใช้ได้อีกต่อไปแม้ว่าสมาชิกทุกคนในวงจะออกจากบริษัทและยังอยากทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มศิลปินเหมือนเดิมก็ตาม จนเกิดกรณีพิพาทกวงยังต้องการทำงานร่วมกันก็จำเป็นต้องเปลี่ยนชื่อวงใหม่หรือไม่ ก็ต้องขอซื้อลิขสิทธิ์และเครื่องหมายการค้ามาจากบริษัทต้นสังกัด กรณีตัวอย่างคือวง “ชินฮวา” (Shinwha) กลุ่มศิลปินชายที่เคยอยู่ภายใต้สังกัดบริษัทเอสเอ็ม เอ็นเตอร์เทนเมนต์ เหตุการณ์เกิดขึ้นในปี ค.ศ.2003 เมื่อสมาชิกทุกคนของวงชินฮวากำลังจะสิ้นสุดสัญญากับเอสเอ็ม เอ็นเตอร์เทนเมนต์ บริษัทเอสเอ็มยื่นข้อเสนอการต่อสัญญาให้กับสมาชิกเพียง

---

<sup>10</sup> Stephanie Jiyun Choi, *Gender, Labor, and the Commodification of Intimacy in K-pop*, (Doctor of Philosophy Dissertation, Department of Music, University of California, Santa Barbara, 2020) p.152.

บางคน โดยที่สมาชิกทุกคนยังอยากทำงานร่วมกันในนามวงชินฮวา สมาชิกทุกคนในวงจึงตัดสินใจร่วมกันไม่ต่อสัญญาเลยซักคน โดยที่ยังคงดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในนามของช็องชินฮวาต่อไป บริษัทเอสเอ็ม เอ็นเตอร์เทนเมนต์ จึงยื่นฟ้องเพื่อขอให้ยุติการใช้ช็อง การดำเนินคดียาวนานถึง 12 ปี กว่าที่คดีจะสิ้นสุดในปีค.ศ.2015 โดยที่สมาชิกของวงชินฮวาต้องจ่ายเงินเป็นจำนวนมากในการจ่ายค่าดำเนินคดี ค่าลิขสิทธิ์ และค่าเครื่องหมายการค้า เพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิเด็ดขาดหรือสิทธิแต่เพียงผู้เดียว (Exclusive Right) เหนือเพลง ช็อง โลโก้ว สึประจาวง และชื่อเรียกแฟนคลับของวง<sup>11</sup> ในทางกลับกัน มีบางกรณี que เมื่อพิจารณาแล้ว เห็นว่าการดำเนินคดีเพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิเด็ดขาดในลิขสิทธิ์และเครื่องหมายการค้าอาจไม่ใช่ตัวเลือกที่ดีที่สุด ดังเช่นกรณีของกลุ่มศิลปินชายวง “บีสต์” (BEAST) ที่เคยอยู่ภายใต้การดูแลของบริษัทคิวบ์ เอ็นเตอร์เทนเมนต์ (Cube Entertainment) บริษัทค่ายเพลงระดับกลางของสาธารณรัฐเกาหลี ในปี ค.ศ.2017 เมื่อสมาชิกของวงตัดสินใจไม่ต่อสัญญา ได้มีความพยายามในการเจรจากับบริษัทต้นสังกัดเพื่อขอใช้ช็องเดิมต่อไป แต่เมื่อการเจรจาเริ่มยืดเยื้อและไม่บรรลุผล สมาชิกของวงที่เคยใช้ช็องว่า BEAST มานานถึง 9 ปี จึงตัดสินใจเปลี่ยนช็องใหม่เป็น “ไฮไลต์” (Highlight) เพื่อจะได้ดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องราบรื่นภายใต้การจัดตั้งบริษัทขึ้นมาใหม่โดยสมาชิกของวงเองเพื่อบริหารจัดการวง<sup>12</sup>

ความเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นเรื่องสิทธิแต่เพียงผู้เดียวหรือสิทธิเด็ดขาดในลิขสิทธิ์และเครื่องหมายการค้าเกิดขึ้นกับกรณีของวง “ก๊อตเซเวน” (GOT7) กลุ่มศิลปินชายที่มีชาวไทยเป็นหนึ่งในสมาชิกของวง ภายใต้สังกัดบริษัท เจวายพี เอ็นเตอร์เทนเมนต์ (JYP Entertainment) อีกหนึ่งในบริษัท Big 3 ค่ายเพลงยักษ์ใหญ่ของสาธารณรัฐเกาหลี เมื่อครบกำหนดระยะเวลา 7 ปี ตามสัญญาฉบับแรก และไม่มีสมาชิกคนใดต่อสัญญาฉบับใหม่กับเจวายพี จึงเกิดประเด็นความกังวลเกี่ยวกับเพลงและการใช้ช็อง แต่สิ่งที่แตกต่างสำหรับ GOT7

---

<sup>11</sup> Amy McDonald, The K-Pop Leader Who Rejected SM Entertainment's Riches to Keep His Group Together [Online], 19 September 2023. Source: <https://www.koreaboo.com/stories/kpop-leader-sm-entertainment-rejected-money-group-together/>

<sup>12</sup> Eddie Sophon, สมาชิกดั้งเดิม BEAST ประกาศช็องใหม่เตรียมเริ่มทำกิจกรรมวงในปีนี้ [ออนไลน์], 19 กันยายน 2566. แหล่งที่มา: <https://www.hallyukstar.com/2017/02/24/beast-will-begin-promoting-with-new-name/>

คือ สามารถยุติความสัมพันธ์กับต้นสังกัดเดิม เพื่อไปสู่การเดินทางบทใหม่ได้โดยราบรื่น และไม่เกิดความโกลาหลวุ่นวาย โดยทั้ง 7 คน ได้รับความคุ้มครองทางกฎหมายตามมาตรา 8 แห่ง “สัญญามาตรฐานสำหรับศิลปินวัฒนธรรมประชานิยม (กรณีนักร้อง)” [Standard Exclusive Contract for Pop Culture Artists (singers- oriented)] ที่ออกโดยคณะกรรมการการค้าที่เป็นธรรมแห่งสาธารณรัฐเกาหลี (The Korea Fair Trade Commission: KFTC) ซึ่งมีหลักว่า ต้นสังกัดมีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในเครื่องหมายการค้าซึ่งครอบคลุมทั้งชื่อ ภาพถ่าย ภาพบุคคล ลายมือ และอื่น ๆ หรือแม้กระทั่งชื่อจริง ชื่อที่ใช้ในวงการบันเทิง หรือชื่อเล่นของศิลปิน ฯลฯ แต่เมื่อสัญญาสิ้นสุดลง สิทธิดังกล่าวข้างต้นจะต้องโอนคืนกลับไปเป็นของศิลปิน<sup>13</sup> โดยมีผลบังคับใช้กับศิลปินที่เปิดตัวตั้งแต่ปี ค.ศ.2014 เป็นต้นไป ถึงแม้ว่า GOT7 จะได้สิทธิในชื่อวงที่เป็นเครื่องหมายการค้ามาโดยง่ายเนื่องจากได้รับประโยชน์จากการออกกฎหมายใหม่มาคุ้มครองศิลปินในการใช้ชื่อวงเมื่อสมาชิกทั้งหมดของวงตัดสินใจไม่ต่อสัญญากับค่ายเดิม แต่สำหรับประเด็นเรื่องลิขสิทธิ์เพลงนั้น GOT7 ต้องใช้เงินถึง 9,000 ล้านบาท หรือประมาณ 246 ล้านบาท เพื่อให้ได้มาซึ่งลิขสิทธิ์ในดนตรี เพลง การผลิตและการจัดจำหน่ายเพลง แผ่นเสียง รวมถึงการแสดง<sup>14</sup>

#### 4) ประเด็นทางกฎหมายอื่น ๆ

จากกรณีศึกษาที่สมาชิก 3 คน จากวงทงบังชงิกได้ตกลงกันในกระบวนการไกล่เกลี่ยระหว่างฟ้องร้องกับบริษัทเอสเอ็ม เอ็นเตอร์เทนเมนต์ว่าจะไม่แทรกแซงกิจกรรมของกันและกัน ที่ผู้เขียนได้กล่าวถึงในประเด็นทางกฎหมายเกี่ยวกับข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมนั้น ข้อเท็จจริงปรากฏว่า หลังจากยกเลิกสัญญากับบริษัทเอสเอ็ม เอ็นเตอร์เทนเมนต์ ศิลปินทั้ง 3 คน ได้ร่วมกันสร้างวงขึ้นใหม่ชื่อวง “เจวายเจ” (JYJ) แต่ด้วยเส้นสายและความทรงอิทธิพลในวงการบันเทิงในสาธารณรัฐเกาหลีของบริษัทเอสเอ็ม เอ็นเตอร์เทนเมนต์ ทำให้สมาชิกวงเจวายเจทั้ง 3 คน ถูกกีดกันไม่ให้ทำกิจกรรมในวงการบันเทิงและถูกคว่ำบาตรไม่ให้ออกรายการวิทยุและรายการโทรทัศน์ในสาธารณรัฐเกาหลีเลย อีกทั้งยังถูกยึดเยียดภาพลักษณ์

---

<sup>13</sup> ไทยรัฐ ออนไลน์, รอยร้าว GOT7 - JYP สัญญา 7 ปี กับกฎหมายที่เปิดช่องตีจาก [ออนไลน์], 21 กันยายน 2566. แหล่งที่มา: <https://www.thairath.co.th/scoop/infographic/2016432>

<sup>14</sup> Ensports, สมาชิกวง GOT7 จัดเต็ม พุ่มเงินซื้อลิขสิทธิ์เพลงทั้งหมดจาก JYP [ออนไลน์], 21 กันยายน 2566. แหล่งที่มา: <https://www.thaisabuy.com/entertainmag/232193/>

ความเป็นคนเนรคุณต่อต้านสังคมผู้ปลุกปั่น ส่งผลให้วงเจวายเจต้องทำกิจกรรมในประเทศญี่ปุ่นเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากเป็นประเทศที่วงเจวายเจมีฐานแฟนเพลงขนาดใหญ่และเหนียวแน่น เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับวงเจวายเจในสาธารณรัฐเกาหลีเป็นที่มาของการออก “กฎหมายเจวายเจ” (JYJ Law) ในปี ค.ศ.2015 กฎหมายนี้มีสาระสำคัญ คือ ห้ามบุคคลที่สามซึ่งไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเชิดศิลป์นิตารามาร่วมรายการ ทั้งยังให้อำนาจคณะกรรมการการสื่อสารแห่งสาธารณรัฐเกาหลี (Korea Communications Commission: KCC) ในการแทรกแซงหรือพิจารณาออกคำสั่ง หากได้รับคำร้องว่าสถานีโทรทัศน์หรือสถานวิทยุแบบหรือคว่ำบาตรศิลปินนิตารามโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร เจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนี้มุ่งคุ้มครองสิทธิของศิลปินในอุตสาหกรรมบันเทิงว่าจะสามารถทำงานได้โดยไม่ถูกรวบงำหรือลิดรอนสิทธิจากนายทุนหรือต้นสังกัดเดิม ซึ่งกรณี**กฎหมายเจวายเจ**นี้ ร่างขึ้นเพื่อขอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมเนื้อหาของพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ (Broadcasting Act) โดยตัวอย่างของหนึ่งในบทบัญญัติที่ขอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมมีสาระสำคัญคือ “ห้ามมิให้ผู้ประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์กีดกันไม่ให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลใด ๆ เข้าร่วมรายการ หรือยกเลิกการเข้าร่วมรายการหลังจากได้มีการตกลงกันโดยชัดแจ้งให้เข้าร่วมรายการแล้ว และการกีดกันหรือการยกเลิกการเข้าร่วมรายการดังกล่าว เกิดจากการร้องขอของบุคคลที่สามซึ่งไม่ได้เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องใด ๆ กับการผลิตรายการ หากผู้ประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืน คณะกรรมการการสื่อสารแห่งสาธารณรัฐเกาหลีมีสิทธิเรียกค่าปรับสูงสุดได้ไม่เกินร้อยละสองของรายได้ของกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ที่ทำการฝ่าฝืน”<sup>15</sup> อย่างไรก็ตาม แม้บทบัญญัติแห่งกฎหมายนี้จะมีผลบังคับใช้ในสาธารณรัฐเกาหลีแล้วก็ตาม แต่สิทธิในการตัดสินใจว่าจะเชิญบุคคลใดเข้าร่วมรายการหรือไม่ก็ยังเป็นอำนาจของผู้ผลิตรายการ สถานการณ์จึงค่อนข้างคลุมเครือในทางปฏิบัติ<sup>16</sup>

---

<sup>15</sup> R. Jun, “JYJ Law” Prohibiting Blacklisting of Celebrities Passed [Online], 17 October 2023. Source: <https://www.soompi.com/article/793955wpp/jyj-law-prohibiting-blacklisting-of-celebrities-passed>

<sup>16</sup> ประชาไท, **เปิดกฎหมายเกาหลีใต้ ที่เกิดขึ้นได้เพราะคนในวงการบันเทิง** [ออนไลน์], 18 กันยายน 2566. แหล่งที่มา: <https://prachatai.com/journal/2021/05/92909>

อีกหนึ่งประเด็นที่ผู้เขียนอยากกล่าวถึงคือ การจ่ายค่าตอบแทนที่ไม่โปร่งใสและไม่เป็นธรรมจนนำไปสู่การออก “ร่างกฎหมายอีซิงกิ” ร่างกฎหมายอันเป็นผลจากประเด็นร้อนกรณีที่นักแสดงหนุ่มชื่อดัง “อีซิงกิ” (Lee Seung Gi) เปิดเผยว่าตลอด 18 ปี ในวงการบันเทิงเขาไม่เคยได้รับค่าตอบแทนในการทำเพลงในฐานะนักร้องจากต้นสังกัดเลย แม้ว่าเขาจะปล่อยเพลงฮิตออกมามากมายก็ตาม จนกลายเป็นคดีฟ้องร้องในเวลาต่อมา และเมื่อวันที่ 21 เมษายน พ.ศ.2566 กระทรวงวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยวแห่งสาธารณรัฐเกาหลีได้มีการผ่านร่างกฎหมายฉบับใหม่ “ร่างพระราชบัญญัติการพัฒนาอุตสาหกรรมศิลปะและวัฒนธรรมประชานิยม” (Popular Culture and Arts Industry Development Act) หรือที่ชาวสาธารณรัฐเกาหลีเรียกกันว่า “ร่างกฎหมายอีซิงกิ” อันเป็นร่างกฎหมายที่มุ่งปกป้องสิทธิของศิลปินที่ถูกบริษัทต้นสังกัดเอาเปรียบ ประเด็นสำคัญ ๆ ของร่างกฎหมายใหม่นี้ มี 3 ประการคือ ประเด็นแรก เรื่องความโปร่งใสทางการเงิน บริษัทต้นสังกัดต้องมีการเปิดเผยงบรายได้ต่อศิลปินอย่างน้อยปีละครั้ง นอกเหนือจากทุกครั้งที่ศิลปินร้องขอ พร้อมทั้งต้องมีรายละเอียดเฉพาะเกี่ยวกับวิธีการชำระเงินและการหักค่าใช้จ่าย ประเด็นที่สอง บริษัทต้นสังกัดต้องลดจำนวนชั่วโมงการทำงานสูงสุดสำหรับศิลปินหรือนักแสดงที่ยังเป็นผู้เยาว์ ซึ่งกฎระเบียบก่อนหน้านี้อนุญาตให้ศิลปินอายุต่ำกว่า 15 ปี ทำงานได้ถึง 35 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และ 40 ชั่วโมงต่อสัปดาห์สำหรับผู้ที่มีอายุ 15 ปี ขึ้นไป แต่ร่างกฎหมายใหม่จำกัดชั่วโมงการทำงานสูงสุดสำหรับศิลปินอายุต่ำกว่า 12 ปี ให้ทำงานได้ไม่เกิน 25 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ หรือ 6 ชั่วโมงต่อวัน ศิลปินอายุ 12-15 ปี ให้ทำงานได้ไม่เกิน 30 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ หรือ 7 ชั่วโมงต่อวัน และศิลปินอายุ 15 ปี ขึ้นไป ให้ทำงานได้ไม่เกิน 35 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ หรือไม่เกิน 7 ชั่วโมงต่อวัน ประเด็นที่สาม ห้ามมีการกระทำการใด ๆ ที่เป็นการละเมิดสิทธิของศิลปิน ไม่ว่าจะเป็นสิทธิในการศึกษา เช่น การขาดเรียน หรือการออกจากโรงเรียนกลางคัน เป็นต้น ห้ามกระทำการใด ๆ ที่ก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อสุขภาพ อาทิ บังคับลดน้ำหนัก หรือบังคับให้ทำศัลยกรรม ฯลฯ รวมทั้งยังห้ามการกระทำที่เป็นการดูถูกเหยียดหยามต่อร่างกายหรือจิตใจ ไม่ว่าจะด้วยวาจาหรือด้วยทางอื่นใดก็ตาม<sup>17</sup>

---

<sup>17</sup> TNN ONLINE, “สัญญาทาส” ด้านมีดวงการบันเทิง K-POP สู่จุดเริ่มต้นการมี “กฎหมายคุ้มครองศิลปิน” [ออนไลน์], 21 กันยายน 2566. แหล่งที่มา: <https://www.tnnthailand.com/news/tnnexclusive/147610/>

ร่างกฎหมายอีซิงกิจัดทำขึ้นเพื่อขอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมเนื้อหาของพระราชบัญญัติการพัฒนาอุตสาหกรรมศิลปะและวัฒนธรรมประชานิยม (Popular Culture and Arts Industry Development Act) ซึ่งมีการประกาศใช้ครั้งแรกในปี ค.ศ. 2014 และมีการแก้ไขเพิ่มเติมมาแล้ว 2 ครั้ง ในปี ค.ศ.2017 และ ค.ศ.2018 ตามลำดับ ดังนั้น ร่างกฎหมายอีซิงกิจึงนับเป็นการขอให้แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการพัฒนาอุตสาหกรรมศิลปะและวัฒนธรรมประชานิยม ครั้งที่ 3 นอกจากเป็นผลโดยตรงจากกรณีการถูกเอารัดเอาเปรียบมาเป็นเวลายาวนานที่เกิดขึ้นกับนักแสดงและศิลปินนักร้องชื่อดังอีซิงกิ แล้ว เหตุผลหลักอีกประการหนึ่งเนื่องจากมีศิลปินผู้เยาว์ที่เปิดตัวเป็นศิลปินครั้งแรกในอายุที่ต่ำกว่า 15 ปี มีจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ ปัจจุบันพระราชบัญญัติฉบับนี้มีทั้งหมด 42 มาตรา โดยแบ่งออกเป็น 4 หมวด ได้แก่ หลักทั่วไป หลักปฏิบัติในอุตสาหกรรมศิลปะและวัฒนธรรมประชานิยม บทบัญญัติเพิ่มเติม และบทกำหนดโทษ ตัวอย่างบทบัญญัติในพระราชบัญญัติการพัฒนาอุตสาหกรรมศิลปะและวัฒนธรรมประชานิยม อาทิ<sup>18</sup>

“มาตรา 1 (วัตถุประสงค์): พระราชบัญญัตินี้จัดทำขึ้นเพื่อส่งเสริมความองอาจแห่งวัฒนธรรมประชานิยมและเพื่อสนับสนุนการยกระดับคุณภาพวัฒนธรรมแห่งสาธารณรัฐเกาหลีให้เจริญรุ่งเรือง โดยการวางรากฐานสำหรับการพัฒนาอุตสาหกรรมศิลปะและวัฒนธรรมประชานิยม และกำหนดมาตรการที่จำเป็นสำหรับผู้ประกอบการ ศิลปิน และบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง”

“มาตรา 6 (การสร้างหลักปฏิบัติในอุตสาหกรรมศิลปะและวัฒนธรรมประชานิยมที่เป็นธรรม):

- (1) รัฐต้องสร้างหลักปฏิบัติในอุตสาหกรรมศิลปะและวัฒนธรรมประชานิยมที่สมบูรณ์ เป็นรูปธรรมและยุติธรรม
- (2) ห้ามไม่ให้นิติบุคคลหรือบุคคลธรรมดาผู้ใดเข้าทำสัญญาที่มีเนื้อหาหรือคู่สัญญาเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมศิลปะและวัฒนธรรมประชานิยมโดยการกดดันให้คู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจำต้องยอมตกลงตามข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม หรือไม่ได้รับผลตอบแทนตามสมควร

---

<sup>18</sup> Korea Law Translation Center, Popular Culture and Arts Industry Development Act [Online], 17 October 2023. Source: [https://elaw.klri.re.kr/eng\\_mobile/viewer.do?hseq=47193&type=part&key=17](https://elaw.klri.re.kr/eng_mobile/viewer.do?hseq=47193&type=part&key=17)

(3) เมื่อนิติบุคคลหรือบุคคลธรรมดาผู้ใดเข้าทำสัญญาที่มีเนื้อหาหรือคู่สัญญาเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมศิลปะและวัฒนธรรมประชาานิยมโดยฝ่าฝืนบทบัญญัติใน (2) ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว แจ้งคณะกรรมการการค้าที่เป็นธรรมหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการตามอำนาจหน้าที่”

“มาตรา 19 (หลักการเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้เยาว์): เมื่อศิลปินที่เป็นผู้เยาว์ทำงานบริการที่เกี่ยวข้องกับศิลปะและวัฒนธรรมประชาานิยม รัฐ นิติบุคคลหรือบุคคลธรรมดาที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมศิลปะและวัฒนธรรมประชาานิยม ผู้ใช้อำนาจปกครองหรือผู้ปกครองของผู้เยาว์ มีหน้าที่ต้องดูแลเพื่อคุ้มครองสิทธิและผลประโยชน์ของผู้เยาว์ และกระทำการอื่นใดเพื่อให้ศิลปินที่เป็นผู้เยาว์ได้เติบโตและมีบุคลิกภาพเหมาะสมตามธรรมชาติแห่งวัย”

## 2. บทสรุป

เมื่อมองในภาพรวม แม้ว่าหลายประเด็นที่เคยเป็นปัญหาค่อย ๆ ถูกแก้ไขให้ดีขึ้นกว่าบรรดาสิ่งที่ศิลปินต้องเจอในอดีต แต่ผู้เขียนยังคงแคลงใจในประเด็นกำหนดระยะเวลา 7 ปี ของสัญญาฉบับแรก ว่าเป็นข้อสัญญาที่เป็นธรรมแล้วจริงหรือไม่ ถึงแม้ระยะเวลาจะถูกปรับลดลงมาจากอดีตแล้วก็ตาม ดังเช่นกรณีการฟ้องขอยกเลิกสัญญากับต้นสังกัดก่อนครบกำหนดที่เกิดขึ้นล่าสุดกับศิลปินกลุ่มหญิงวง “ฟิฟตี ฟิฟตี” (FIFTY FIFTY) วงม้ามืดจากบริษัทขนาดเล็กที่สามารถพาเพลงเข้าชาร์ต Billboard Hot 100 ได้ หลังจากเปิดตัวเป็นศิลปินเพียงไม่นาน และเพลงยังคงเป็นกระแสอยู่ในชาร์ตได้จนถึงปัจจุบัน เดือนกันยายน พ.ศ.2566 เป็นเวลายาวนานถึง 25 สัปดาห์ติดต่อกันแล้ว ในขณะที่วงกำลังอยู่ในช่วงขาขึ้น กลับเกิดกรณีที่สมาชิกทุกคนร่วมกันฟ้องศาลเพื่อขอยุติสัญญากับต้นสังกัด ทั้งที่เพิ่งเปิดตัวเป็นศิลปินได้เพียง 7 เดือน โดยเหตุผลในคำฟ้องคือ บริษัทล้มเหลวในการปฏิบัติตามข้อผูกพันตามสัญญา ขาดความโปร่งใสทางการเงิน และผลักดันกิจกรรมกลุ่มโดยไม่คำนึงถึงสุขภาพของสมาชิก<sup>19</sup> ศาลพิจารณาแล้วเห็นว่า บริษัทต้นสังกัดไม่ได้ละเลยเรื่องสุขภาพ

---

<sup>19</sup> DJ Actkie, สรุปข้อพิพาททางกฎหมายระหว่าง ATTRAKT - Warner Music Korea - โปรดิวเซอร์ SIAHN และ Fifty Fifty ที่ล่าสุดเกิร์ลกรุ๊ปสาวยื่นขอระงับสัญญากับต้นสังกัด [ออนไลน์], 21 กันยายน 2566. แหล่งที่มา: <https://tofupopradio.teroradio.com/news/64293>

ของสมาชิกในวง ไม่เคยบังคับให้ศิลปินคนใดต้องทำการแสดงในระหว่างที่มีปัญหาสุขภาพ แม้พบว่าบริษัทต้นสังกัดมีข้อผิดพลาดในประเด็นการชี้แจงเอกสารทางการเงินจริง แต่ด้วยเหตุเพียงเท่านั้นยังไม่เพียงพอที่จะใช้อ้างเพื่อขอยุติสัญญาก่อนครบกำหนดได้ สมาชิกของวงทุกคนยังต้องอยู่ภายใต้ต้นสังกัดเดิมต่อไป เมื่อทราบผลคำพิพากษาของศาลชั้นต้น สมาชิกทุกคนตัดสินใจยื่นอุทธรณ์ในทันที<sup>20</sup> ผู้เขียนขอตั้งข้อสังเกตว่า คำพิพากษานี้นี้อาจมีผลลัพธ์ที่แตกต่างออกไปหรือไม่ หากคดีนี้ไม่ได้เกิดขึ้นที่สาธารณรัฐเกาหลี และเมื่อคำพิพากษาเป็นเช่นนี้แล้ว จะมีเหตุหรือช่องทางอื่นให้ศิลปินที่ไม่อยากอยู่กับต้นสังกัดเดิมอีกต่อไป ขอยกเลิกสัญญาก่อนกำหนดโดยสามารถขอลดค่าปรับจำนวนมหาศาลที่กำหนดไว้ตอนเซ็นสัญญา ได้หรือไม่

เมื่อพิจารณาบริบททางสังคมของสาธารณรัฐเกาหลี นอกจากวัฒนธรรมการทำงานหนักแล้ว มุมมองการไม่มีโอกาสที่สองสำหรับผู้ที่เคยทำผิดพลาดแม้ว่าเรื่องนั้นจะเกิดขึ้นกับผู้เยาว์ วัฒนธรรมการล่าแม่มด (Witch Hunting) วัฒนธรรมการคว่ำบาตร (Cancel Culture) หรือความชาตินิยม ทศนคติของผู้คนและวิถีประชาของสังคมแห่งสาธารณรัฐเกาหลีเหล่านี้ ยังส่งผลที่ไม่ค่อยเป็นมิตรกับชาวต่างชาติที่ทำงานเป็นศิลปินในวงการเคป็อปเท่าใดนัก ล่าสุด “ลิซ่า” สมาชิกชาวไทยของศิลปินกลุ่มหญิงวง BLACKPINK ศิลปินกลุ่มหญิงที่นับว่าได้รับความนิยมมากที่สุดในขณะนี้ ที่มีการคาดการณ์ว่าสัญญาระดับแรกของสมาชิกวง BLACKPINK ทุกคน ครบกำหนด 7 ปี ไปแล้วเมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ.2566 ที่ผ่านมา และกรณีของลิซ่า มีข่าวว่าเธอปฏิเสธข้อเสนอให้ต่อสัญญากับ วายจี เอนเตอร์เทนเมนต์ หนึ่งในบริษัท Big 3 ที่เป็นต้นสังกัดเดิมของเธอ ถึง 2 ครั้งแล้ว ทั้งที่วายจีเสนอมูลค่าการต่อสัญญาใหม่ให้เธอเป็นเงินสูงถึง 50,000 ล้านบาท หรือกว่า 1.3 พันล้านบาท<sup>21</sup>

---

<sup>20</sup> Yoon So-Yeon, Fifty Fifty appeals court decision to stay with agency Attrakt [Online], 21 September 2023. Source: <https://koreajoongangdaily.joins.com/news/2023-08-30/entertainment/kpop/Fifty-Fifty-appeals-court-decision-to-stay-with-agency-Attrakt/1858901>

<sup>21</sup> ไทยรัฐออนไลน์, สื่อเกาหลีรายงาน ลิซ่า BLACKPINK ปฏิเสธต่อสัญญา ทำหุ้น YG ร่วงทันที [ออนไลน์], 21 กันยายน 2566. แหล่งที่มา: <https://www.thairath.co.th/entertain/celeb/2725510>

ประเด็นนี้ผู้เขียนเห็นว่า แม็ลลิซ่าจะไม่ต่อสัญญากับวายจี เอนเตอร์เทนเมนต์ แต่ลิซ่ายังมีทางเลือกมากมายที่จะเซ็นสัญญาภายใต้สังกัดใหม่ หรือแม้แต่ตั้งบริษัทขึ้นมาใหม่เพื่อบริหารจัดการตนเอง แต่ยังคงสถานะการเป็นสมาชิกวง BLACKPINK วงที่ยังมีศักยภาพที่สามารถจะไปได้สูงกว่านี้ได้ เนื่องจากการทำสัญญาย่อมอยู่ภายใต้หลักอิสระในทางแพ่ง (Private Autonomy) หลักเสรีภาพในการแสดงเจตนา (Freedom of Contract) และหลักสัญญาต้องเป็นสัญญา (pacta sunt servanda) คู่สัญญาย่อมสามารถกำหนดเงื่อนไขในสัญญาอย่างไรก็ได้ ตราบใดที่สามารถบรรลุข้อตกลงร่วมกัน และข้อสัญญาเหล่านั้นไม่ผิดกฎหมาย

## บรรณานุกรม

- ไทยรัฐ ออนไลน์, รอยร้าว GOT7 - JYP สัญญา 7 ปี กับกฎหมายที่เปิดช่องตีจาก [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.thairath.co.th/scoop/infographic/2016432>
- ไทยรัฐ ออนไลน์, สื่อเกาหลีรายงาน ลิซ่า BLACKPINK ปฏิเสธต่อสัญญา ทำหุ่น YG ร่วงทันที [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.thairath.co.th/entertain/celeb/2725510>
- ประชาไท, เปิดกฎหมายเกาหลีใต้ ที่เกิดขึ้นได้เพราะคนในวงการบันเทิง [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://prachatai.com/journal/2021/05/92909>
- ศิริินภา นรินทร์, รอยยิ้มและคราบน้ำตา เมื่อ “สัญญาทาส” ควบคุมชีวิตศิลปิน K-Pop [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.prachachat.net/d-life/news-603833>
- สุภาพิชญ์ ธีระวัฒน์, บทความเรื่องเมืองไทย: Soft Power (อำนาจละมุน) [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://library.parliament.go.th/th/radioscript/rr2565-may7>
- อนรรฆพร ลายวิเศษกุล, เบื้องหลังความเปล่งประกายของวงการ K-POP อันเต็มไปด้วยความจริงที่อยากจะยอมรับ [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://urbancreature.co/ugly-truth-of-kpop/>
- Amy McDonald, The K-Pop Leader Who Rejected SM Entertainment's Riches to Keep His Group Together [Online], Source: <https://www.koreaboo.com/stories/kpop-leader-sm-entertainment-rejected-money-group-together/>
- DJ Actkie, สรุปข้อพิพาททางกฎหมายระหว่าง ATTRAKT - Warner Music Korea - โปรดิวเซอร์ SIAHN และ Fifty Fifty ที่ล่าสุดเกิร์ลกรุ๊ปสาวยื่นขอระงับสัญญากับต้นสังกัด [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://tofupopradio.teroradio.com/news/64293>
- Eddie Sophon, สมาชิกดั้งเดิม BEAST ประกาศชื่อวงใหม่เตรียมเริ่มทำกิจกรรมวงในปีนี [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.hallyukstar.com/2017/02/24/beast-will-begin-promoting-with-new-name/>

- Ensports, **สมาชิกวง GOT7 จัดเต็ม พุ่มเงินซื้อลิขสิทธิ์เพลงทั้งหมดจาก JYP** [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.thaisabuy.com/entertainmag/232193/>
- International Federation of the Phonographic Industry, **Global Music Report 2023** [Online], Source: <https://globalmusicreport.ifpi.org/>
- J. Peterson for Daily Mail Australia, **K-pop idol FAINTS on stage amid grueling world tour in shock footage - as distraught fans claim the group are being 'overworked'** [Online], Source: <https://www.dailymail.co.uk/tvshowbiz/article-11158555/K-pop-idol-FAINTS-stage-amid-gruelling-world-tour-shock-footage.html>
- Korea Law Translation Center, **Popular Culture and Arts Industry Development Act** [Online], 17 October 2023, Source: [https://elaw.klri.re.kr/eng\\_mobile/viewer.do?hseq=47193&type=part&key=17](https://elaw.klri.re.kr/eng_mobile/viewer.do?hseq=47193&type=part&key=17)
- R. Jun, **“JYJ Law” Prohibiting Blacklisting of Celebrities Passed** [Online], 17 October 2023, Source: <https://www.soompi.com/article/793955wpp/jyj-law-prohibiting-blacklisting-of-celebrities-passed>
- Stephanie Jiyun Choi, **Gender, Labor, and the Commodification of Intimacy in K-pop**, (Doctor of Philosophy Dissertation, Department of Music, University of California, Santa Barbara, 2020).
- THE MATTER, **ค่าย SM ประกาศจะแก้ปัญหา ‘สัญญาทาส’ ของ EXO-CBX โดยทั้ง 3 จะยังคงอยู่ EXO ต่อไป** [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://thematter.co/brief/206299/206299>
- TNN ONLINE, **“สัญญาทาส” ด้านมีดวงการบันเทิง K-POP สู้จุดเริ่มต้นการมี “กฎหมายคุ้มครองศิลปิน”** [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.tnnthailand.com/news/tnnexclusive/147610/>
- TNN ONLINE, **ฟ้องฉีกสัญญา!! 'แบคฮยอน-ซ็วหมิน-เฉิน EXO' ส่งทนายยื่นเรื่องต่อสังกัดบลูกบั้น** [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.tnnthailand.com/news/trueinside/147561/>

- Yoon So-Yeon, **Fifty Fifty appeals court decision to stay with agency**  
**Attrakt** [Online], Source: <https://koreajoongangdaily.joins.com/news/2023-08-30/entertainment/kpop/Fifty-Fifty-appeals-court-decision-to-stay-with-agency-Attrakt/1858901>